

Blaasveld 23.185, Willebroek

Programma van Maatregelen

Auteur:

T. Van Mierlo (OE/ERK/Archeoloog/2019/00013)

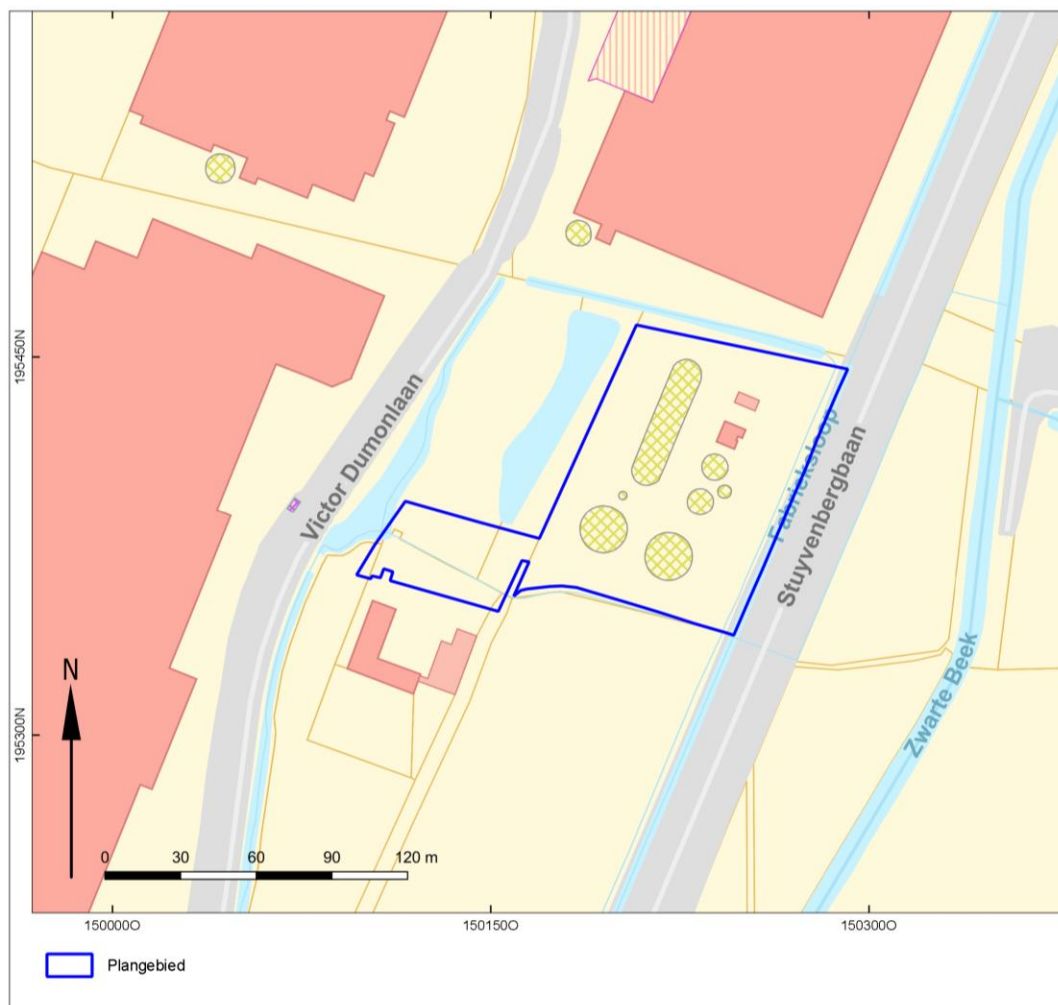
Erkend Archeoloog:

X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

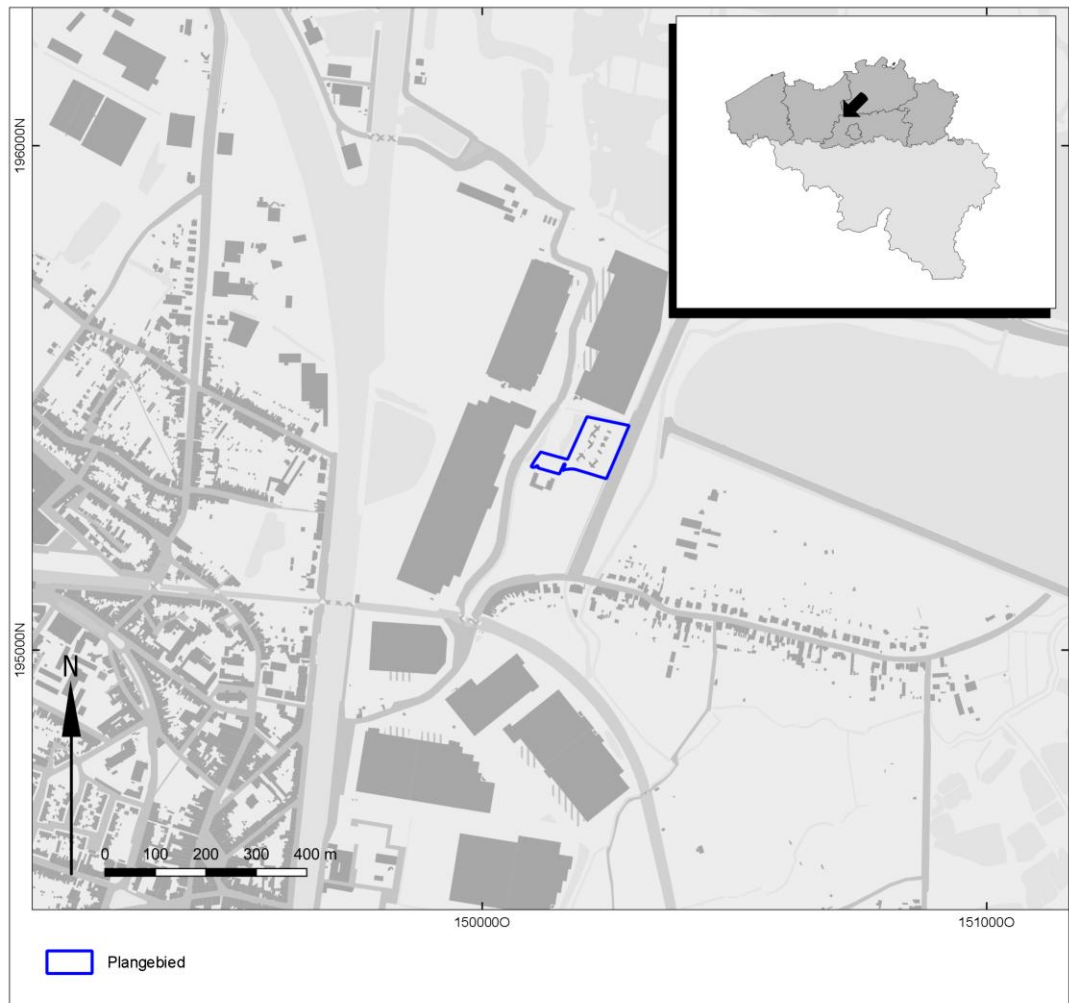
T. Van Mierlo (OE/ERK/Archeoloog/2019/00013)

1 Inleiding

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum in december 2020 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Blaasveld in Willebroek (Afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen uitbreiding en aanpassing van de rioolwaterzuiveringsinstallatie. Het plangebied komt niet volledig overeen met het kadaster omwille van een foutmarge in het kadaster.

Afb. 1. Het plangebied op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 2. Het plangebied en omgeving op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

Het plangebied is momenteel voor het grootste gedeelte bebouwd of bestraat. Enkel de westelijke zone is momenteel in gebruik als grasland. De bebouwing bestaat uit verschillende tanks en buffers die een deel uitmaken van de rioolzuiveringsinstallatie. Deze hebben elk een andere oppervlakte en diepteverstoring. Enkel de predeze diepteverstoring van de, te slopen constructies is bekend. Deze varieert van minimaal tot 280cm –mv. Er kan gesteld worden dat de oostelijke zone van het plangebied een variërende diepteverstoring kent door de huidige bebouwing en bestrating.

Binnen het plangebied zullen verscheidene ingrepen plaatsvinden. Deze zullen uitgewerkt kunnen worden na het slopen van enkele huidige constructies en bestrating. In totaal zal een oppervlakte van 1966,31m² in meer of mindere mate verstoord worden verspreid over het plangebied.

Het plangebied is gelegen op de flank van het beekdal. Ten westen van het plangebied is een zandrug gelegen. Op basis van de Quartairgeologische kaart kan gesteld worden dat er fluvia tiele afzettingen binnen het plangebied teruggevonden kunnen worden. De bodemkaart geeft aan dat er natte bodemtypen zonder profielontwikkeling verwacht mogen worden binnen het plangebied, wat op de flank van een beekdal voor de hand ligt. Het DTM stelt dat het plangebied in het oostelijke gedeelte lager gelegen is dan het westelijke. Dit is mogelijk het gevolg van de huidige bebouwing. De hoogteverschillen zijn echter beperkt.

Op basis van de CAI kan gezien worden dat het gebied archeologische resten uit variërende periodes bevat. In de nabije omgeving van het plangebied werden nederzettingssporen uit de Metaaltijden aangetroffen. Deze waren echter gelegen op de zandrug ten westen van het plangebied. In deze nabijgelegen opgraving werden lithische artefacten teruggevonden in een lokale depressie. Er bestaat daardoor een kans dat ook binnen het plangebied lithische artefacten teruggevonden kunnen worden.

Palend aan het plangebied is de Vleughoeve zichtbaar. Archeologische resten geassocieerd met deze hoeve kunnen eveneens verwacht worden.

De historische kaarten tonen dat het plangebied voor het grootste gedeelte aan een weg is gelegen. De bebouwing binnen het plangebied bleef beperkt en bestond uit een bijgebouw behorende aan de Vleughoeve in het westen van het plangebied. Het overige gedeelte werd enkel gebruikt als akkerland en kende verder geen bebouwing. De kans dat binnen deze zone nog archeologische resten teruggevonden worden is dan ook klein. In de westelijke zone kunnen echter nog wel resten geassocieerd met de hoeve verwacht worden.

2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

De geplande werkzaamheden situeren zich voornamelijk op de oostelijke zone van het plangebied. In de westelijke zone worden geen bodemingrepen gedaan. In de oostelijke zone zullen de geplande werkzaamheden bestaan uit de sloop van verschillende gebouwen tot het oprichten van tanks. In totaal zal een oppervlakte van circa 1966,31m² verstoord worden. De verstoringen bevinden zich op verschillende plaatsen gelegen tussen de huidige bebouwing.

Binnen de zone voor grondverbetering en stockage zal geen verstoring plaatsvinden. Hier zal gestapeld worden en een aan- en afrij zone voor werfverkeer gerealiseerd worden voor 400m².

De verschillende ingrepen hebben elk een beperkte oppervlakte en zijn verspreid gelegen tussen de huidige bebouwing die nog behouden blijft. Enkel de zone van de nieuwe nabezinktank, het verwijderen van het groenscherm en de nieuwe bestrating behelzen een grotere, aaneengesloten, oppervlakte. Deze zullen een oppervlakte van 611,21m² verstoren tot een maximale diepte van 7,2m -mv. Momenteel is deze zone niet bebouwd en in gebruik als groenzone waardoor er mogelijk geen verstoring opgetreden heeft in deze zone.

Deze mogelijk nog intacte zone die verstoord zal worden heeft een eerder kleine geïsoleerde oppervlakte. De verwachting is ook eerder beperkt tot toevalsvondsten en puntlocaties waardoor het makkelijk is deze te missen of gedeeltelijk terug te vinden binnen deze oppervlakte. Hierdoor zal de eventuele kenniswinst fragmentarisch zijn en geïsoleerd als het ware een soort postzegel in het gehele gebied. Daarnaast zorgt de oppervlakte en diepte voor een grote kost aan onderzoeksmethodiek waarbij slechts een beperkte geïsoleerde kenniswinst zal bekomen worden. Hierdoor is het kosten-baten niet interessant om deze zone toch te onderzoeken.

Sporensites uit het Neolithicum of later kunnen aanwezig zijn binnen dit gedeelte van het plangebied. Onderzoek naar sporensites leidt echter vooral tot kenniswinst indien grotere arealen kunnen worden onderzocht en zo een groot deel van bijvoorbeeld een nederzetting of cultuurlandschap kan worden blootgelegd, wat binnen het plangebied niet mogelijk zal zijn. Bovendien ligt dit deel geïsoleerd, doordat het aan vrijwel alle zijden wordt omsloten door wegen en/of bebouwing, waardoor de kans op aansluiting bij toekomstig onderzoek naar naastgelegen delen van een eventuele vindplaats klein is. De kans op nuttige kenniswinst bij verder onderzoek naar sporensites uit het Neolithicum wordt daarom als klein geacht.

Deze zone is voldoende groot om een steentijd artefactensite te kunnen bevatten. Dit deel van het terrein ligt echter in het uiterste westen van het plangebied, vrijwel langs de Zwarte Beek. Door de centrale ligging in het beekdal zal dit deel van het terrein in het verleden zeer nat zijn geweest. Hier hoeft men daarom geen grotere artefact concentraties te verwachten die bijv. het resultaat zijn van kampementen, maar enkel zeer kleine concentraties en puntvondsten als gevolg van kortdurende, zeer plaatselijke activiteiten (bijv. jachtactiviteiten).

Dergelijke puntvondsten laten zich nauwelijks karteren, zelfs niet met verkennende boring in een zeer dicht grid. De trefkans wordt bovendien nog eens verkleind, door de beperkte omvang (hoe groter het onderzoeksgebied, hoe meer artefact concentraties aanwezig kunnen zijn, en hoe groter de kans dat een

concentratie wordt aangeboord). Het betreft dus voor een toevalsvondst, die alleen met zeer intensieve prospectie een redelijke trefkans hebben.

Indien de mogelijkheid bestaat dat er op een aansluitende hoogte of hellingvoet een artefactensite kan worden aangetroffen, verhoogt dit de verwachting, wat aanleiding kan geven tot een dergelijk intensieve prospectie. Deze mogelijkheid ontbreekt hier echter, daar dit deel van het plangebied aan vrijwel alle zijden wordt omsloten door wegen en/of bebouwing. Bij een opgraving op ca. 200 m afstand werden weliswaar lithische artefacten aangetroffen, maar deze waren duidelijk gebonden aan een plaatselijk geomorfologisch fenomeen, namelijk de plaatselijke, met colluvium gevulde depressie waarbinnen ze gevonden zijn. Ze zijn daarmee *geen* directe aanleiding voor een verhoogde kans op steentijd resten in het deel van het beekdal binnen het plangebied.

De afgesneden, geïsoleerde ligging van dit laaggelegen deel van ons plangebied, maakt tevens dat – al mocht een steentijd artefact concentratie aangetroffen worden – deze zowel archeologisch als aardkundige geïsoleerd ligt. Het zal namelijk niet mogelijk zijn om de directe, ruimtelijke relatie met eventuele aansluitende delen van de vindplaats vast te stellen, en evenmin is het mogelijk om een aardkundig profiel of doorsnede over een groter gebied te maken, waardoor ook de ligging van een eventuele artefact concentratie binnen het bredere landschap niet of nauwelijks is te duiden. Dit maakt dat het kennispotentieel van een dergelijke, geïsoleerd gelegen concentratie laag zal zijn. Daarentegen zullen de kosten van een onderzoek naar een steentijd artefactensite hoog zijn op deze locatie, daar de werken hier tot grote diepte zullen gaan, in een nat gebied.

Gezien de zeer lage trefkans (zelfs bij intensieve prospectie, waarvoor geen directe reden is) en het beperkte kennispotentieel door de aardkundig en archeologisch geïsoleerde ligging, wordt verder onderzoek naar een steentijd artefactensite weinig zinvol geacht, te meer gezien de mogelijk hoge kosten.

3 Advies op basis van de resultaten

Op basis van deze gegevens wordt door het Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek geadviseerd. De geplande werkzaamheden vormen geen bedreiging voor het bodemarchief. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.